

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Præsentia & existentia Dei in omnibus rebus, multiplici ratione
demonstratur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

94
60 Quinto, Si possibilis esset gratia vel charitas infinita secundum intensiorem, nulla posset dari ratio, cur Christus Dominus, secundum humanam naturam, non habuerit gratiam & charitatem infinite intensam: hæc enim maximè decussaret unionem hypostaticam, & personam Christi infinitam. Item si gratia sanctificans infinite intensa, possibilis sit, vix potest reddi ratio, cur non potius homo purus expers peccati, cum infinita huiusmodi gratia, ad satisfaciendum pro peccatis fuerit nullus, quam Christus Dominus: præfertim si vera sit illorum sententia, qui asserunt peccati malitiam non esse simpliciter, & intrinsecè, sed extrinsecè tantum, & objectivè infinitam. De quo in Tractatu de peccatis.

61 Denique, hac sententiâ Vazquezii & Nominalium, enervantur multæ rationes, quæ vel ad existentiam Dei, vel ad inceptiorem mundi comprobendam, à Doctoribus gravissimis afferuntur. Unde dicit Guillelmus Parisiensis, Tractat. de fide cap. 2. *Ponere infinita huiusmodi, est destruere credulitatem eorum que sunt fundamentum Religionis, & propter hoc Religionem insundabilem facere, quare inanis est.*

Argumenta quæ militant contra præcedentes conclusiones, proponi solent in Philosophia, ideoque brevitate causâ prætermittuntur.

ARTICULUS V.

De immensitate Dei.

Ad questionem 8. Divi Thomæ.

Convenienter agit D. Thomas de immensitate Dei, post eius infinitatem: quia immensitas est virtus quædam infinita, repletiya loci, & veluti esse divini illimitatio, & incircumscriptio; sive potius incircumscriptibilitas à loco. Unde sicut ratione infinitatis, Deus est supra omne ens creatum, & creabile; ratione æternitatis, supra omne tempus; ratione incomprehensibilitatis, supra omnem cogitationem, & intellectum; ratione bonitatis, & pulchritudinis, supra omnem amorem, & admirationem: ita ratione immensitatis est supra omnem locum, & tamvis per illam sic intimè & substantialiter præsens in omnibus locis: juxta illud quod dicit Dionysius cap. 9. de divin. nomin. *Magnus appellatur Deus, secundum sibi propriam magnitudinem: quia magnus omnibus de se communicat, & omni magnitudini extrinsecus superfunditur & supra expanditur, omnem complectens locum, omnem excedens numerum, omnem transficiens infinitatem.* De hoc autem divino & admirabili attributo fufius quam de aliis differendum est, quia circa illud plures occurrunt difficultates & controversiæ, paragraphis sequentibus discutienda.

§. I.

Præsentia & essentia Dei in omnibus rebus, multiplex ratione demonstratur.

62 Deum non esse ubique, sed in aliqua mundi parte determinata, nempe in primo celo, & in parte Orientis, unde est principium motus cæli, quorundam veterum Philosophorum error fuit, ut refert D. Thomas 3. cont. Gentes cap.

66. quem etiam Vazquez attribuit Aristoteli, quia 2. Phys. textu 24. de Deo primo motore, & ea parte unde primi mobilis motus incipit, loquens, ait: *ibi ergo est movens.* Et in libro de mundo ad Alexandrum, de Deo loquens, inquit: *in summo culmine universi Cæli, suum habet ipse domicilium, situm, & collocatum.* Et post pauca, Deum cum Rege Persarum confert. Sicut enim ille in Regia urbe Ecbaanis, aut Susis, commorari solebat, & inde reliquas sui imperii civitates gubernabat: ita Deus (inquit) in cælo est, & inde reliquas mundi partes regit & gubernat.

Fuit etiam olim error quorundam Judæorum, qui, ut refert Hieronymus, contendebant Deum nusquam alibi, quam in templo Jerusalemitano esse substantialiter præsentem. Describitur quoque Job 22. error quorundam impiorum dicentium: *Nubes latibulum ejus, nec nostrâ considerat, & circa cardines cæli perambulat.* Quasi Deus non nisi in cælo præsens sit.

In eundem scopulum impexit olim cæca Gentilitas, quæ Deos, quos colebat, finitis locorum spatiis ita inclusit, ut singulis Diis proprias legamus sedes à Poetis assignatas. Jupiter enim syderibus duntaxat præest, Neptunus aquis, Pluto terræ & inferis, Vulcanus semper circa favillas degit, Junoni solummodò licet per aera spatia; & quod magis stultum, ac ridiculum est, Orromelis viginti quatuor numina, intra unius oviglobulum inclusit. Denique ut lepide illis exprimat Amobius: *In gypso manserunt, at que in regibus Diis vestri: quin imò restularum & gypsi mentes, spiritus at que anime, Diis vestri sunt.*

Contra hunc errorem (inquit Cornelius Mufus) *Veritas Christiana distinctè pronunciat: Deus ubique est, aut omnino non est. Si ei immensitatem negaveris, auferes divinitatem.*

Ratio etiam naturalis id suadet: Primò quia immensitas, seu vis existendi in rebus ac locis, non minus est infinita, quam ejus essentia secundum se, à qua virtualiter, & secundum rationem nostram quasi profluit: Sed essentia Dei est simpliciter infinita, ut ostendimus articulo præcedenti: Ergo & est immensitas, seu virtus repletiya loci, infinita esse debet: ac proinde nullo finito spatio & loco terminari ac definiti potest.

Secundò, Si Deus haberet locum naturaliter determinatum, posset dari aliqua creatura spiritalis aut corporea, quæ multo majorem locum occuparet: sed hoc est absurdum, nam illa esset magis immensa quam Deus: Ergo & c. Sequela probatur: Quòd Angelus est perfectior, tantò majorem locum occupat: Ergo cum in perfectione Angelorum possit procedi in infinitum, ad eum tandem deveniretur, qui majorem locum occupare posset quam Deus.

Tertiò, ut discurrit S. Doctor 3. contra Gentes cap. 68. *Sic se habet res incorporea ad hoc quòd sit in loco per virtutem suam, sicut res corporea ad hoc quòd sit in loco per quantitatem dimensionem: si autem esset aliquod corpus habens quantitatem dimensionem infinitam, oporteret illud esse ubique: Ergo si sit aliqua res incorporea, habens virtutem infinitam, oportet quòd sit ubique: Oportet autem, Deum esse infinita virtutis: est igitur ubique.*

Quartò, Si Deus non esset ubique, sed in aliquo loco determinato, v. g. in suprema cæli parte, ut quidam antiqui Philosophi postulerunt: aut ibi esset liberè, aut naturaliter & necessario? Non primò, aliàs Deus posset moveri localiter, ac proinde mutari, quod repugnat actui pu-

70. Neque etiam secundum, cum quia non est major ratio, cur Deus hunc locum sibi petat necessarium, quam alium. Tum etiam, quia substantia spiritualis ad unum locum naturaliter non est determinata: cum enim possit omnia apprehendere, ad omnia potest ferri; sicut videmus animantia non esse uni loco affixa, quia imaginatione sua plura apprehendunt, ut pascua, stabulum, &c. ad qua deinde feruntur: Ergo cum Deus sit natura intellectualis, non potest esse uni loco ita determinatus, ut non possit esse in aliis.

Denique, Deum esse immensum, & ubique presentem, ex mysterio Incarnationis & Eucharistiae probari potest: cum enim Verbum diuinitatis sit unicum substantialiter humanitati Christi: & Christus totus secundum humanitatem & diuinitatem, sit intus praesens substantialiter speciebus Eucharisticis, nisi Diuinitas esset ubique; sequeretur eam localiter motam fuisse, quando humanitas movebatur, & moveri quotidie ad motum Christi, & specierum Eucharisticarum, ex uno loco in alium.

Præter has rationes, est alia præcipua & fundamentalis, desumpta ex operatione Dei in omnibus rebus, quæ utitur D. Thomas hic articulo 1. & 3. contra Gentes cap. 68. quam sequenti exponemus, & ab Adversariis impugnationibus defendemus.

68. Ad locum verò Aristotelis desumptum ex 8. Physicorum, ubi Deum ad primam spheram coarctare videtur, dicendum est cum D. Thoma ibidem lect. 23. & 3. contra Gentes cap. 68. Deum esse in celo, & in ea parte primimobilis, unde incipit motus, non per determinationem suam substantiæ, ita ut illa determinatâ mundi parte conclusus sit, sed modo quodam speciali, quia ibi operatur motum, & influentias, à quibus hæc inferiora dependent. Quæ admodum dicimus, quod ratio, quæ respicit animam nostram in toto corpore sita, est in capite; quia ibi specialiter operatur. In eodẽ sensu intelligi debet illud quod dicit in libro de Mundo: præterquam quod in dubium vertitur, an liber ille sit Aristotelis, ut ipsemet Vazquez fatetur.

Quod autem hæc interpretatio sit legitima, & ad mentem Philosophi, colligitur ex eo quod libro 1. de part. anim. cap. 5. aperte indicat, Deum esse omnibus rebus præsentem, dum dictum Heracliti laudat, qui amicis recedentibus ab ipso, eo quod se in fumo hyemem incluisset, dixit, ne vilicem loci dedignarentur, cum ibi etiam esset Deus. Et in ipso libro de Mundo ad Alexandrum, refert sententiam Taletis, qui dixit, omnia plena Deo: cui consonat illud Poætæ:

Jupiter est quodcumque vides, Iovis omnia plena.

§. II.

An existentia Dei in rebus, ex eius operatione recte probetur?

69. Partem negativam tenent Nominales, quibus nihil magis curæ esse videtur, quam infirmare rationes, quibus mysteria nostra, & attributa divina probantur, ut constat ex supra dictis, agendo de existentia & unitate Dei. Eandem sententiam docet Scotus in dist. 37. quæst. 1. & ex recentioribus Valentia, & Vazquez hic. Pars tamen affirmativa communis est, non so-

lùm apud discipulos D. Thoma, sed etiam apud recentiores; eamque ita acriter tuetur Molina hic disp. 2. ut oppositam sententiam acerrimò hujus censura decretò fulminet. Doctrina hæc, non solum falsa videtur, doctrinæque Aristotelis aperte contraria; sed etiam parum cura in fide. Et post pauca. Dixi parum cura in fide; quoniam Paulus sic probat, Deum non longè esse ab unoquoque nostrum, quod in ipso vivimus, movemur & sumus. Aut ergo Authores contrarie sententia dicant Spiritum sanctum, per os Pauli atque Davidis, ineptam reddidisse rationem, inefficaxque argumentum concessisse, ad probandam præsentiam Dei in rebus; aut confiteantur ex immediata operatione Dei in aliquo loco, satis superque concludi præsentiam Dei in rebus, ut est Divi Thoma, & communis Theologorum doctrina cum Aristotele. Hæc Molina. Quibus verbis aperte proficetur, sententiam Adversariorum esse parum curam in fide, & à Scriptura, & Sanctis Patribus penitus alienam.

Dico igitur: Ex Dei operatione probari efficaciter, & demonstrativè, ejus præsentiam in omnibus rebus. 70.

Probatum primò ex Scriptura: Dicitur enim Psalmo 138. *Quibus à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in Cælum, tu illic es, si descendero in infernum, ades.* Quibus verbis, Prophetæ præsentiam Dei in omnibus rebus aperte declarat, usque rationem reddens, addit: *Etenim illic manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua:* per manum autem & dexteram Dei, ejus operatio frequenter in Scriptura significatur: Ergo in Scriptura, præsentia Dei in omnibus rebus, ex ejus operatione colligitur. Similis consequentia habetur Actorum decimo septimo, nam Apostolus disputans cum Atheniensibus dixit: *Non longè est ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Ubi de existentia Dei in rebus esse sermonem, constat ex aliorum versione, quæ sic habet: *Quamvis non longè ab unoquoque nostrum subsistentem:* hujus autem existentia & præsentia nullam aliam reddit rationem, nisi quia *in ipso vivimus, & movemur, & sumus:* vel ut

D Pagninus, & alii vertunt, *Per ipsum enim vivimus.* Unde glossa ibidem: *Quia id operatur in nobis quod vivimus.* Et Divus Thomas infra questione 18. articulo quarto ad primum. *In ipso vivimus, movemur & sumus: quia etiam nostrum vivere, & nostrum esse, & nostrum moveri causantur à Deo.* Ita etiam hunc locum Apostoli intelligit, & explicat Hilarius in illud Psalms 118. versu 15 v. *Prope es tu Domine:* sic enim ait: *Adest utique, & totus ubique est, non pro parte usquam est, sed in omnibus omnis est.* Beatus Apostolus Atheniensibus Philosophis inanitate ridiculis, pro concione respondens, ait: *non longè à nobis manentem querimus Deum; in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Per quod excluditur responsio Valentia, dicentis has Scripturæ consequentias non esse formales, sed materiales. Nam præterquam quod hoc nullum derogat dignitati Scripturæ, si consecutiones habeat tantum materiales, hæc loca à SS. Patribus in sensu formali intelliguntur, ut constat ex verbis Hilarii jam relatis, & ex Chrysostomo Homilia 38. in Acta Apostolorum, Euthymio, Theophylacto, & aliis, qui dicunt, quod sicut ex respirazione intelligimus nobis esse circumfusum aerem; ita nec ignorare possumus, Deum semper nobis adesse, cum ab ipso habeamus ut vivamus, simus, & operemur.

Probatum secundo conclusio ex aliis SS. Patribus 71.